

— בחמישה מדחסי אוויר ניידים נעשה הטיפול החודשי מנובמבר 1976 עד מאי 1977 רק פעם אחת, באפריל 1977. הטיפול התלת-חודשי במדחס אחד לא בוצע כלל במשך כל שנת 1976, ובמדחס אחר נעשה רק טיפול אחד במקום ארבעה.

— בשלושה מטעני מצברים ובשני מטעני צריח לא נעשו כלל טיפולים חודשיים ותלת-חודשיים בשנת 1976.

בדצמבר 1977 הודיעה מפקדת חיל האוויר למשרד מבקר המדינה, כי היא סיימה עבודת תכנון בדבר ארגון תחזוקת הציוד נגד מטוסים. כתוצאה מתכנון זה הוקמה יחידת אחזקה לנ. מ. צפון, והפקת הלקחים מפעולתה תאפשר החלטה על החלת שיטה זו על יתר יחידות הנ. מ.; נוסף על כך נעשית עבודה לארגון מחדש של האחזקה ברמת היחידה.

יחידת תצפיות של חיל-המודיעין

בחודשים ספטמבר ואוקטובר 1977 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת ביחידת תצפיות של חיל המודיעין (חמ"ן), ובדק את סדרי הארגון שלה ואת דרכי השגת יעדיה. בדיקות השלמה נערכו במפקדת קצין מודיעין ראשי ובמחלקת איסוף של חמ"ן.

עבודות בינוי בשביל חיל המודיעין

מפקדת קצין מודיעין ראשי מעבירה, לאחר מתן אישורה, דרישות מיתדותיה להקמת מבנים ומיתקנים, למרכז בינוי במטכ"ל/אג"א, לשם תכנון וביצוע. עבודות מבצעות ועבודות אחזקה, בהיקף קטן, נעשות על ידי חוליית הבינוי של חיל המודיעין. מרכז בינוי פועל באמצעות יחידות בינוי פיקודיות. בפיקודים פועלות יחידות בינוי. אזוריות, המוסמכות לבצע, בעצמן או באמצעות קבלנים, עבודות שאומדן ההוצאה הכוללת עליהן מגיע עד 50,000 ל"י; עבודות בהיקף יותר גדול נמסרות לביצוע באמצעות אגף בינוי ונכסים במשרד הביטחון.

בתכנית העבודה של חיל המודיעין הוקצב לצורכי בינוי בשנת הכספים 1976 סך של 82.7 מיליון ל"י; ההוצאה הסתכמה בכ-93 מיליון ל"י. כ-80% מהסכום הוצאו על עבודות של בינוי חדש ושינויים.

בחודשים מארס-יולי 1977 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על ביצוע עבודות בינוי בשביל חיל המודיעין. הביקורת נערכה במפקדת קצין מודיעין ראשי; ביחידות שדה אחות של חיל המודיעין; בחוליית הבינוי של החיל וביחידת בינוי אזורית; הכפופה ליחידת הבינוי בפיקוד המרכז. בדיקות השלמה נערכו במרכז בינוי, ביחידה פיקודית שלו ובשלכת המרכז של שירותי הבינוי במשרד הביטחון*.

בינוי חדש ושינויים באמצעות משרד הבטחון

בשנת הכספים 1976 טיפלו שירותי הבינוי ב-78 עבודות בשביל חיל המודיעין. 31 מהן, בהיקף של 17.45 מיליון ל"י (23%), נסתיימו עד יוני 1977; 38 עבודות בהיקף של 46.6 מיליון ל"י (61.5%) היו במועד הביקורת בתהליך ביצוע ו-9 עבודות, בהיקף של 11.65 מיליון ל"י (15.5%) היו בשלבים של הוצאת מכרז או התחלת עבודה.

להלן ממצאי ביקורת לגבי שלוש מתוך שש עבודות שנבדקו, שבוצעו נמשך שנים אחדות.

1. בסוף 1972 נדונו שתי אפשרויות להגדיל מטבח של בסיס אחד, ששירת 700 איש, עד כדי שיוכל לשרת 1,500 איש: הוצאות ההרחבה והשיפוץ של המטבח, בשני שלבים, נאמדו בסך 610,000 ל"י; הוצאות הקמת מטבח חדש נאמדו ב-775,000 ל"י. מפקדת קצין מודיעין ראשי החליטה להרחיב ולשפץ את המטבח הקיים.

* ממצאים מביקורת קודמות על הבינוי בצה"ל הובאו בדו"חות השנתיים הבאים: 21, עמ' 686; 24, עמ' 737; 25, עמ' 791; 26, עמ' 897; ו-27, עמ' 709.

במאסר 1974 נפתחו ההצעות שהוגשו לביצוע שלב א' של תכנית ההרחבה. ההצעה הזולה ביותר, שהסתכמה ב-449,000 ל"י, הייתה גבוהה בהרבה מהאומדן המוקדם. הוחלט שלא לקבלה ולהוציא מכרו חדש לביצוע שני השלבים. ההצעות, שהוגשו למכרו החדש, נפתחו בינואר 1975, והעבודה נמסרה במחיר 1.4 מיליון ל"י. מועד גמר העבודה נקבע למאסר 1976.

— העבודה לא התקדמה בקצב הרצוי; כנגד תלונות על הקבלן בדבר ביצוע לקוי של העבודה ופיגור בלוח הזמנים הצביע הקבלן על ליקויים בתכנון, שעיקבו את מהלך העבודה. התמשכות העבודה גרמה הפרעות רבות ומפגעים תברואתיים לבסיס. בראשית מאסר 1977 נמסרה גמירת העבודה לקבלן אחר, על חשבוננו של הקבלן הראשון; העבודות נגמרו בראשית מאי 1977. ההוצאה הכוללת על העבודות הסתכמה בכ-1.9 מיליון ל"י.

משרד הביטחון הודיע, שעיקב לקבלן הראשון תשלום חשבוניות בסכום של כ-160,000 ל"י; כמחצית הסכום הזה תשולם לקבלן השני בעד גמר העבודות וכמחציתו תנוכה כקנס בעד הפיגור בביצוע העבודה.

— בביקורת, שערך משרד מבקר המדינה במקום, במאי 1977, נמצא, בין היתר, שרצפת המטבח נבנתה שלא כהלכה; המפלס של חלק ממנה היה נמוך כדי 10 ס"מ מהמפלס העליון, ומים הציפו את החדרים הסמוכים. בכניסה למטבח נגרמו נזקים ניכרים לקירות מצופי חרסינה באין פסי מגן.

2. בנובמבר 1974 מסר משרד הביטחון לקבלן, בעקבות מכרו, ביצוע הרחבה של חדר אוכל בבסיס אחר של החיל במחיר 280,000 ל"י. תאריך גמר העבודה נקבע ליולי 1976. במהלך העבודה ביקשה היחידה להגדיל את המטבח שליד חדר האוכל ולהזיז קיר של המטבח לשטח חדר האוכל הקיים. העבודה נסתיימה בדצמבר 1976, וההוצאה הסתכמה בסך 460,000 ל"י.

— בביקורת, שערך משרד מבקר המדינה במקום, ביוני 1977, נמצאו פגמים רבים בביצוע הבנייה. גג המבנה תוכנן והותקן בשיפוע שאינו מונע חדירת מים לתקרת חדר האוכל. הרצפה והחיבור לקירות המבנה תוכננו ובוצעו שלא כהלכה, והתיקון גרם הוצאה נוספת של יותר מ-60,000 ל"י; ברצפה היו גם שקעים. במקום חיבורי של קיר המטבח הקיר החיצוני היו סדקים רחבים מאוד.

3. בראשית 1974 נמסרה לקבלן, בעקבות מכרו, הקמתם של שני מבני מגורים בסך 1.74 מיליון ל"י. תאריך גמר הבנייה נקבע למאי 1975. העבודה נסתיימה במאי 1976, וההוצאה הכוללת הייתה 1.9 מיליון ל"י.

— הביקורת, שנערכה ביוני 1977, העלתה ליקויים רבים במבנים, בעיקר בחדרי השירותים. לפי ההסברים שניתנו, המבנים הוקמו בהתאם לתכנון, אולם התכנון היה לקוי. לשכת הבינוי אמדה את מחיר התיקונים הדרושים בסך 20,000 ל"י.

עבודות בינוי ואחזקה באמצעות יחידת בינוי אזורית

1. יחידת בינוי פיקודית מוסמכת, על פי הוראות מטכ"ל/אג"א, לאשר הזמנות, במסגרת עבודה מסוג אחד, שההוצאה על ביצוען נאמדה בסכום עד 10,000 ל"י; מכרו בינוי מוסמך לאשר עבודות, שההוצאה עליהן נאמדה בסכום עד 50,000 ל"י.

נבדקו 100 הזמנות עבודה, הנוגעות ליחידות של חיל המודיעין, שהוציאה יחידת בינוי אזורית, הכפופה ליחידת הבינוי של פיקוד המרכז. הביקורת העלתה:

— עבודות צביעה בסכום של 18,976 ל"י, שנמסרו לקבלן אחד, פוצלו לשש הזמנות, ולא נתבקש למסירתן אישור של מרכז בינוי.

— עבודות תיקון וזיפות גגות בסך 11,847 ל"י פוצלו לשלוש הזמנות ונמסרו לקבלן אחד, ללא בקשת אישור ממרכז בינוי. עוד עבודה בסך 10,642 ל"י פוצלה לשלוש הזמנות ונמסרה לאותו קבלן.

— ארבע הזמנות הוצאו שבעה עד עשרים ושניים יום לאחר הגשת החשבוניות, ואושרו על ידי יחידת הבינוי הפיקודית 23 עד 34 יום לאחר הגשת החשבוניות.

2. יחידת בינוי אזורית מנפקת חומרים ליחידות חיל המודיעין לצורכי עבודות אחזקה בביצוע עצמי, במסגרת תקציב קבוע מראש. על יחידת הבינוי לפקח על השימוש בחומרים.

— לארבע מבין שמונה יחידות שנבדקו נופקו חומרים בהיקף גדול בהרבה ממסגרת ההקצבה; התריגה הייתה בשיעור 28%, 34.8%, 91.7% ו-27.5%. הגדלת התקציב לא אושרה מראש על ידי מפקדת קצין מודיעין ראשי, כדרוש, ויחידת הבינוי לא קיימה פיקוח על צריכת החומרים.

3. — ההוצאה על עבודות אחזקה כללית, אחזקת מוגנים ושאיבת מי ביוב, המבוצעות על ידי יחידת הבינוי האזורית, עלתה על ההקצבה כדלקמן: באחזקה כללית — בשיעור ממוצע של 177%; באחזקת מוגנים — בשיעור ממוצע של 440% ובשאיבת מי ביוב — ב-243%. רק חלק מהתריגה מהתקציב ניתן להסביר בהתייקרות השירותים, שחלה במשך השנה. היחידה לא קיבלה אישור מראש להגדלת ההוצאה ממפקדת קצין מודיעין ראשי או ממרכז בינוי.

חוליית הבינוי של חיל המודיעין

הפקידה של חוליית הבינוי של חיל המודיעין לבצע עבודות במיתקנים סודיים או עבודות דחופות, שיחידות הבינוי האזוריות אינן יכולות לבצע במהירות הנדרשת. בשנת הכספים 1976 צרכה היחידה לביצוע עבודותיה חומרים בשווי של 2.5 מיליון ל"י.

1. — כאסמכתה לביצוע עבודה דרושה "פקודת עבודה" מאושרת על ידי ענף הבינוי במפקדת קצין מודיעין ראשי. בדיקת 100 מבין 200 תיקי עבודה, שנפתחו בשנת הכספים 1976, העלתה, ש-22 עבודות בוצעו ללא פקודת עבודה; לגבי תשע מהן חסר היה גם תיאור העבודה. היו גם עבודות, שביצוען אושר בדיעבד.

2. — חוליית הבינוי משתמשת לצורכי עבודותיה גם בעץ משומש, שנתקבל מפירוק מבנים ומיתקנים. החולייה נהגה שלא לרשום את העץ עם קבלתו, אלא רק בעת ניפוקו לשימוש; המצאי לא היה אפוא רשום. מצב דומה היה גם לגבי רשת משטח, שנתקבלה מפירוק מיתקנים. בעקבות הביקורת הוסדר, שחומרים משומשים יירשמו עם קבלתם.

3. — ספירת מצאי של תשעה פריטים — עץ, חומרי גידור שונים וצבעים — שערך משרד מבקר המדינה, העלתה עודף של כ-80 מ³ עצים, ששוויים נאמד בכ-200,000 ל"י; על עודף של כ-37 מ³ ידעה היחידה מתוצאות ספירה, שנערכה כחודשיים לפני כן, אולם לא חייבה את עצמה ברישומי המחסן. הכמות העודפת שנמצאה עולה במידה ניכרת על כמות העצים שנצרכה בשנת 1976. נמצא עודף בפריטים אחדים נוספים וחסר בפריטים אחרים. בעקבות הביקורת מינה ראש אמ"ן, בנובמבר 1977, קצין חוקר לבדיקת היווצרות עודף העץ. מסקנות החקירה, שאושרו על ידי ראש אמ"ן, היו, שהעודף נוצר בגלל ניצול עץ משומש, שלא היה רשום, במקום עץ חדש, ובגלל טעויות בחישובים בעת ניפוק העץ לשימוש. החוקר המליץ, בין היתר, להגביר את הפיקוח ולהדריך את האפסנאים, אולם לא המליץ להעמיד איש לדין. היחידה חייבה את רישומיה בעודפים, ולגבי החסר פעלה על פי הפקודות הקיימות לכך.

4. — עוד העלתה הביקורת, שנופקו חומרי בינוי ללא האישורים הדרושים; שוברי ניפוק, על חומרים שנופקו לפני 30 עד 160 יום, נמצאו במחסן ולא הועברו לרישום, לשם זיכוי המחסן. בעקבות הביקורת ניתנה הוראה לנפק חומרים רק על פי "אישור משיכה"; שוברי הניפוק הועברו לרישום, כנדרש.

5. — כמה עובדים אורחיים הועסקו בשעות נוספות, ללא היתר, בניגוד להוראות חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951. בעקבות הביקורת נתקבל בדיעבד, בגלל האופי המבצעי של עבודות החולייה, אישור מטכ"ל/אכ"א להעסקה זו.

סדרי מינהל ובטיחות

1. חיל המודיעין קיבל בשנת 1974 מבנים מתפרקים, שעלות רכישתם הסתכמה בכ-5.5 מיליון ל"י. חלק מהמבנים נמסר לשימושן של יחידות שונות בחיל.

— עד מועד הביקורת לא נרשמו קבלת המבנים והניפוק של חלק מהם ליחידות. הרישום הוסדר בעקבות הביקורת.

2. — ביחידה האחראית למחסן חומרי בינוי העלתה הביקורת, שלא הייתה הקפדה על כללי הבטיחות, כפי שנקבעו בפקודות מטכ"ל ובהוראות קצין תחזוקה ראשי, בעיקר בדבר אחסון חומרים דליקים. חומרים דליקים אוחסנו במגרש פתוח מתחת לקו חשמל בעל מתח גבוה; לא היה במקום ציוד לכיבוי אש. בעקבות הביקורת פונה חלק מהחומרים שהיו מאוחסנים מתחת לקו המתח הגבוה והוצבה עמדת כיבוי אש.